

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse pedagoogi õppekava

Anna-Liina Laht
ALUSHARIDUSE ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KVALITEET 13 EESTI
LASTEAIA PERSONALI JA LASTEVANEMATE HINNANGUL KASUTADES TUULTE
ROOSI MUDELIT
Magistritöö

Juhendaja: õppekavateooria nooremlektor Maria Jürimäe (MA)

Tartu 2021

Resümee

Alushariduse õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteet 13 Eesti lasteaia personali ja lastevanemate hinnangul kasutades Tuulte Roosi mudelit

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliste kriteeriumide alusel hindavad õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteeti Eesti lasteaedade erinevad osapooled (lapsevanemad, rühmatöötajad ja muu personal), kasutades Tuulte Roosi mudelit ning milliseks hinnatakse õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti konkreetsetes rühmades. Valimiks oli projekti Quality – 3C Child uurimuses osalenud 13st Eesti lasteaia valimisse kuulunud rühmade personal ja lapsevanemad. Uurimus viidi läbi kahe etapina, mille käigus täideti 1641 ankeeti. Tulemustest selgus, et huvigruppide keskmised hinnangud alushariduse kvaliteedi kriteeriumidele on järjestuses küllaltki sarnased, kuid esineb olulisi erinevusi kriteeriumide tähtsuses valimigruppide vahel. Kõige tähtsamaks lasteaia kvaliteeti näitavaks valdkonnaks on hinnatud *protsessi*. Uurimustulemused viitavad lasteaiatöötajate ja lapsevanemate üldisele rahulolule oma lasteaia kvaliteediga. Seejuures leiti väga olulisi erinevusi lapsevanemate ja lasteaiatöötajate hinnangutes, mis võimaldab tekitada osapoolte vahelist diskussiooni.

Peamised märksõnad: alusharidus, kvaliteet, Tuulte Roosi mudel

Abstract

The learning and upbringing process quality in early years education by using evaluations with Wind Rose model from 13 Estonian kindergartens employees and parents

The aim of this master's thesis was to figure out which criteria is the basis to assess the quality of learning and educational process in Estonian kindergartens different groups (parents, teachers and other staff), using the Wind Rose model. An additional goal was to discover the assessments of different parties from Estonian kindergartens on the quality of the learning and upbringing process in specific groups. The sample included staff and parents from 13 Estonian kindergartens who participated in the Quality - 3C Child project. The study was conducted in two stages, during which 1641 questionnaires were filled in. The results showed that the average assessments of the groups on the quality criteria of pre-primary education are quite similar in order, but there are differences in the importance of criterias between the groups. The most important factors that indicate the quality of the kindergarten is the process. The results of the survey indicate the general satisfaction with the quality of their kindergartens by kindergarten staff and parents. At the same time, very significant differences were found in the assessments of parents and kindergarten staff, which can start a discussion between them.

Keywords: early years education, quality, Wind Rose model

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	6
Teoreetiline ülevaade	8
Hindamismudelid	9
Sisendi kvaliteet	10
Väljundi kvaliteet	10
Protsessi kvaliteet.....	10
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	11
Metoodika.....	11
Valim	12
Andmekogumine	13
Andmeanalüüs	15
Tulemused	16
I etapi tulemused	16
II etapi tulemused	19
Arutelu.....	23
Huvigruppide hinnangud alushariduse kvaliteedi kriteeriumidele.....	23
Hinnangute erinevused alushariduse kvaliteedi kriteeriumides	23
Huvigruppide hinnangud oma lasteaia konkreetsete rühmade kvaliteedile ja nende erinevused.....	24
Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus	25
Tänu sõnad	26
Autorsuse kinnitus.....	26

Kasutatud kirjandus	27
Lisa 1	30
Lisa 2	32

Sissejuhatus

Esimesed viis aastat lapse elus on nende arengu jaoks kriitilise tähtsusega. Selles perioodis õpivad lapsed kiiremini kui ülejäänud elus ning loovad põhilise baasi tulevikusaavutusteks koolis ja hilisemas elus (OECD, 2018). Kvaliteetne ja kättesaadav alusharidus annab eelise lapse arengus ning on kõige suurema mõjuga lastele, kes on muidu ebasoodsas olukorras. Madala kvaliteediga haridusteenused omavad märkimisväärset negatiivset mõju lastele ja ühiskonnale tervikuna (Melhuish et al., 2015).

OECD (2017) andmetel on senimaani olnud vähe rahvusvahelisi empiirilisi uuringuid, mis selgitaks eelkooliealiste laste oskuste arengut ja kuidas seda toetab kodune ning lasteaia õpi- ja kasvukeskkond. Alushariduses ei ole ühtset ja võrreldavat laste üldoskuste rahvusvahelist raamistikku, mistõttu on raskendatud riikide vastastikune õppimine ja parimate praktikate jagamine. 2018. aastal läbiviidud IELTS uuringu eesmärgiks oli koguda infot 5-aastaste laste varaste õpioskuste ja üldpädevuste kohta, et võimaldada riikidel analüüsida ja parandada laste varajasi õpikogemusi. Suuremahuline põhiuuring toimus Eestis, Ameerika Ühendriikides ja Inglismaal mõõtes konkreetset väljundit (IELS tulemuste kokkuvõte, s.a.).

2016. aastal algatas Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus ERASMUS + K2 strateegilise haridusasutuste koostööprojekti *Kvaliteet – julge, rõõmus ja loov laps?* ehk *Quality – 3C Child (cheerful, courages, creative child)?*, mis kestis 2018. aasta septembrini. Projektis osalesid juhid üle Eesti 17 erinevast lasteaia, Tartu Ülikool ning rahvusvahelised partnerid Portugalist, Horvaatiast, Kreekast ja Lätist. Projekti peaesmärkideks oli tõsta alushariduse juhtide professionaalsust õppe- ja kasvatusprotsessi sisehindamisel ning välja töötada õppe- ja kasvatusprotsessi hindamise standardid ja hindamiskriteeriumid hindamise kvaliteedi ühtlustamiseks. (Quality – 3C Child, s.a.).

Hindamismudel Tuulte Roos on loodud projektis *Quality – 3C Child* osalenud riikide kogemuste põhjal projekti meeskonna koostöös Tartu Ülikooli poolse esindaja eestvedamisel. Mudel on lihtsa ülesehitusega, et see oleks hõlpsasti mõistetav nii lasteasutuse töötajatele kui ka lapsevanematele. Mudel lihtsustab arutelu, millised komponendid ja miks on alushariduse kvaliteedi seisukohalt olulised, seejuures kaasates ka lapsevanemaid. Teiseks aitab Tuulte Roosi mudel hinnata iga lasteaiaühik kvaliteeti eraldi ja erinevast vaatenurgast - lapsevanemad, õpetajad, muu personal, juhtkond (Jürimäe & Pung, 2018).

Lasteaegadel pole seni olnud vahendit, mis abistaks lasteaia töötajatel ja lapsevanematel kvaliteedi üle arutleda alushariduses või hinnata konkreetse rühma õppe- ja kasvatustegevust (Treier, 2018). Tuulte Roosi mudelit on kasutanud B. Pung (2018) oma

magistritöös rahvusvahelises võrdluses, kuid kuna valimisse oli kaasatud vaid üks Eesti lasteaed, siis ei ole võimalik saadud tulemusi üldistada.

Eelnevast tulenevalt on oluline uurimisprobleem, milliseid alushariduse õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteedi kriteeriume peetakse oluliseks Eesti lasteaedade erinevate osapoolte hulgas (lapsevanemad, rühmatöötajad ja muu personal) ning milliseks on hinnatud alushariduse kvaliteeti kasutades Tuulte Roosi mudelit.

Teoreetiline ülevaade

Kvaliteediraamistiku põhiprintsiipide ettepaneku avaldamine 2014. aastal oli esimene Euroopa 25 riigi ekspertide ühisavaldus alushariduse kvaliteedi kohta (Proposal for..., 2014). Uurimistulemused näitavad, et kvaliteetne alusharidus mõjutab pikaajaliselt laste kognitiivseid ja sotsiaal-emotsionaalseid oskusi (OECD, 2017). Euroopa Nõukogu soovitus on tagada kõigile soovi avaldavatele peredele juurdepääs kvaliteetsele alusharidusele (Proposal for..., 2019).

Eesti elukestva õppe süsteemi arendamisel on olulisteks põhimõteteks õpivõimaluste kvaliteet, paindlikkus, info läbipaistvus ja usaldusvärsus; õppija aktiivne osalus ning koostöö ja üksteiselt õppimine. Muutunud õpikäsitlus ja hindamis põhimõtted seavad oluliseks õppeasutuse eneseanalüüsi, milles on rõhuasetus õppe- ja kasvatusprotsessil, selle tõhususe ja tulemuslikkuse ning erinevate osapoolte rahuloluküsimuste tulemuste analüüsil (Eesti elukestva õppe strateegia, 2014).

Sisehindamise alase uuringu lõppraportis (2011) on fookusgrupi intervjuudest kokkuvõtvalt välja toodud, et sisehindamine aitab kaasa hariduse kvaliteedi parandamisele ja õppeasutuste taseme ühtlustamisele. Sisehindamine aitab luua õppivat organisatsiooni, et seeläbi pakkuda õppijale parimat õpikeskkonda (Sisehindamine, s.a.). Sisehindamise tulemusena kindlustatakse pidev õppe- ja kasvatustöö kvaliteeditaseme tõus (Sisehindamise alase..., 2011).

Koolieelsete lasteasutuste temaatilise järelevalve ülevaates (Ruus, 2018) on kirjas, et sisehindamise aruandest peab selguma, milliste andmete põhjal, kuidas toimus analüüs ning jõuti järeldusteni parendust vajavate valdkondade kohta. Erinevatel huvirühmadel võib olla rohkelt arvamusi lasteaiade heade ning parendamist vajavate valdkondade kohta, seega peaks juhtkond tagama, et lasteaiade tegevust analüüsitaks süsteemselt ja tõenduspõhiselt. On oluline, et arengu toetamise eesmärgil osaleksid hindamisprotsessis õpetajad, muu personal ning lapsevanemad (Sisehindamine, s.a.). Sisehindamise alase uuringu lõppraportis (2011) rõhutatakse, et läbi enesehindamise harjumuse saab tõsta hariduse sisulist kvaliteeti.

Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamiste põhimõtete aruandes (2014) on toodud lasteasutuse kvaliteedinäitajad. Ühtne mõiste lasteasutuse kvaliteedi kohta puudub, kuid kindlaks on tehtud meetmed, mis aitavad luua ja hoida kõrget kvaliteeti. Need jagunevad kolmeks: alushariduse struktuuri, kasutatavate protsesside ning alushariduse tulemust mõjutavad meetmed. Tiia Õun toob analüütilises ülevaates (2011) välja, et lasteasutusel tuleks oma tegevuse kvaliteedi hindamisel kasutada teaduslikult põhjendatud mõõtmisvahendeid.

Samuti on Engel ja teised (2015) leidnud, et Norra peaks võtma kasutusele teadmistel ja tõenditel põhinevad vahendid, mis on seotud laste arenguga.

Hindamismudelid

Hea Alguse ehk ISSA (International Step by Step Association) standardid keskenduvad 21.sajandi kompetentse pedagoogi pädevustele. Dokument kirjeldab 20 printsiipi ja 85 kvaliteedi indikaatorit, mis on koondatud seitsmesse valdkonda: suhtlemine; pere ja kogukond; kaasamine; mitmekesisus ja demokraatlikud väärtused; hindamine ja planeerimine; õpetamisstrateegiad; õpikeskkond ning professionaalne areng (ISSA's ..., 2010).

Hindamiskaala ECERS-R (Early Childhood Environment Rating Scale, Revised) koosneb 43 tunnusest, mis on jaotatud seitsmesse valdkonda: ruum ja sisustus, eneseteenindus, keel ja põhjendamine, tegevused, interaktsioon, õppeprogramm, vanemad ja töötajad (ECERS-R, s.a.) Skaala põhineb keskkonna hindamisel vahemikus 1-7. Hinnang vähem kui 3 punkti näitab ebapiisavat kvaliteeti, 3-5 kvaliteeti miinimumtasemel ja 5-7 head kui suurepärase kvaliteeti (Õun, 2009).

Hindamismudel CLASS (Classroom Assessment Scoring System) keskendub ruumis toimuvatele interaktsiooniprotsessidele. Seetõttu erineb see teistest mõõtevahenditest, sest CLASS mudeli puhul on füüsiline keskkond, selles olevad materjalid ning õppekava oluline vaid kontekstis, kuidas õpetajad kasutavad neid suhtluses lastega. Mudel on korrastatud kolme valdkonda, milleks on emotsionaalne tugi, ruumi korraldus ja juhendamine. Iga valdkond sisaldab mitut mõõdet. Kokku on üksteist mõõdet, mis hindavad õpetajate tõhusust laste sotsiaalse ja akadeemilise arengu toetamisel. Hindamine viiakse läbi vastava ettevalmistuse saanud litsentseeritud vaatleja poolt (Hamre, Goffin & Kraft-Sayre, 2009).

Hindamismudel Tuulte Roos loodi projektis *Quality – 3C Child* osalenud riikide kogemuste põhjal ning toimib rahvusest ja keelest sõltumata. Hindamismudeli nimi Tuulte Roos tuleb andmete näitlikustamise viisist – moodustub 12 kvaliteeditunnuse diagrammitippu, mis on visuaalselt hästi võrreldavad, kuna on esitatud radiaaldiagrammina. Tuulte Roos mõõdab erinevate osapoolte hinnangut terviku erinevatele aspektidele. Alushariduse kvaliteedi analüüsimine toimub kolme suurema valdkonnana: sisend, väljund ja protsess – igaühes omakorda neli kvaliteeditunnust. Selline mudel on ülesehituselt ja visuaalselt lihtne ja seetõttu hõlpsasti mõistetav nii lasteasutuse töötajatele kui ka lapsevanematele (Jürimäe & Pung, 2018). Projekti raames on töötatud välja lasteaia õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteedi mudeli selgitus (Lasteaia õppe- ja kasvatus..., 2018).

Sisendi kvaliteet

Tuulte Roosi sisend hõlmab endas seda, mida lastele lasteaias pakutakse – õppekava, õppe- ja mänguvahendid, füüsiline õpikeskkond ning õpetajad ja personal (Jürimäe & Pung, 2018). Espinosa (2002) leiab, et kõrgema kvalifikatsiooniga õpetajad väiksemas rühmas suudavad pakkuda tõhusamalt individuaalseid õppimisvõimalusi.

T. Õun (2011) on leidnud, et rühmade kvaliteet võib olla erinev nii üksikute valdkondade kui ka koondtulemuste osas ning laste õpikeskkonna kvaliteet võib Eesti lasteaedades oluliselt erineda. Rühma kvaliteedi tagamiseks tuleks Eesti lasteaedades pöörata enam tähelepanu õpi- ja mänguvahenditele. Uurimuse (Vernon-Feagansa et al, 2017) tulemused näitavad, et kvaliteetses õpperuumis viibimisel on oluline seos laste kirjaoskuste tasemega kolmandas klassis. Lisaks leiti tulemustest, et parem ruumikvaliteet üle 4 aasta oli kehvemate kirjaoskustega lapsele kasutoovam võrreldes lapsega, kel olid paremad kirjaoskused lasteaia alguses.

Hamre, Goffin ja Kraft-Sayre (2009) toovad välja, et hoolikalt kavandatud ja rakendatud professionaalse arengu tugi võib parandada õpetaja ja lapse suhtlemise kvaliteeti. SEED projekti (2018) tulemused viitavad kõrgelt haritud personali olulisusele, kellel on oskused lapse arengut igakülselt toetada. Kivirand (2016) on toonud välja hariduse kvaliteedi näitajana valmisolekut tulla toime õppijate mitmekesisuse ja erinevustega kõigil haridustasemetel ja õppekeskkondades.

Väljundi kvaliteet

Väljundi kategooria näitab õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi – laste teadmised, oskused, praktilised tööd ja laste käitumine (Jürimäe & Pung, 2018). IELS põhiuuringus kasutati laste hindamiseks ülesandeid ning vanemate ja lasteaiaõpetajate küsimustikke, mis keskendusid väljundi kvaliteedi hindamisele (IELS põhiuuring 2018, s.a.). Espinosa (2002) toob välja, et laste kõrgemad keelelised ja matemaatilised võimed arenevad kui tegevusi ja suhtlemist hinnatakse kõrgemalt. Seevastu protsesside kehvem kvaliteet on seotud suurenenud käitumisprobleemidega. IELS uurimuse kohaselt on Eesti lastel suhteliselt kõrged sotsiaal-emotsionaalsed ja eneseregulatsiooni oskused (IELS tulemuste kokkuvõte, s.a.).

Protsessi kvaliteet

Protsess iseloomustab lasteaia igapäevaelu – laste algatus/initsiatiiv, laste kaasahaaratus, motivatsioon ning suhted ja suhtlemine - õpetajate ja lapsevanemate, õpetajate ja laste vahel ning lastel omavahel (Jürimäe & Pung, 2018). Varasema uurimuse kohaselt on olnud nii

lapsekeskse lähenemise kui traditsiooniliste rühmade keskmised hinnangud kõrged valdkonnas *interaktsioon*. Statistiliselt oluline erinevus leiti kriteeriumi *Töötaja ja lapse suhtlus* korral, kus lapsekesket lähemist kasutavates rühmades oli tulemus kõrgem kui traditsioonilistes (Õun, 2009).

Uurimustest on selgunud, et õpetajate kvaliteetsem tagasiside ja järjepidevam laste mõtlemisioskuste toetamine näitavad paremaid akadeemilisi edusamme kui lastel, kes saavad sellist toetust vähem (Hamre, Goffin & Kraft-Sayre, 2009).

Varasema uurimuse kohaselt (Õun, 2011) on õpetajate hinnangud lapsevanematega koostööle kõrged. Et avaldada lastele maksimaalset mõju, siis tuleb keskenduda kvaliteedi tõstmisel õpetaja ja lapse suhetele (Hamre, Goffin & Kraft-Sayre, 2009). IELS uurimuses osalenud riigid tunnistasid alushariduse olulisust laste hilisema õppimise ja heaolu seisukohalt. Uurimuse kohaselt olid laste oskused paremad, kui vanemad tegid koostööd lasteaiaga (Peterson, 2020).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliste kriteeriumide alusel hindavad õppe- ja kasvatustöö kvaliteeti Eesti lasteaedade erinevad osapooled (lapsevanemad, rühmatöötajad ja muu personal), kasutades Tuulte Roosi mudelit ning milliseks hinnatakse õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti konkreetsetes rühmades. Uurimuse eesmärgist tulenevad uurimusküsimused:

1. Millise tähtsusega on alushariduse kvaliteedi hindamisel õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi kriteeriumid kasutades Tuulte Roosi mudelit?
2. Millised erinevused esinevad lasteaias õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi kriteeriumide tähtsuse hindamisel erinevate huvigruppide vahel kasutades Tuulte Roosi mudelit?
3. Millistes õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi kriteeriumides on konkreetsete rühmade hindamisel suurimad sarnasused ja lahknevused erinevates huvigruppides kasutades Tuulte Roosi mudelit?

Metoodika

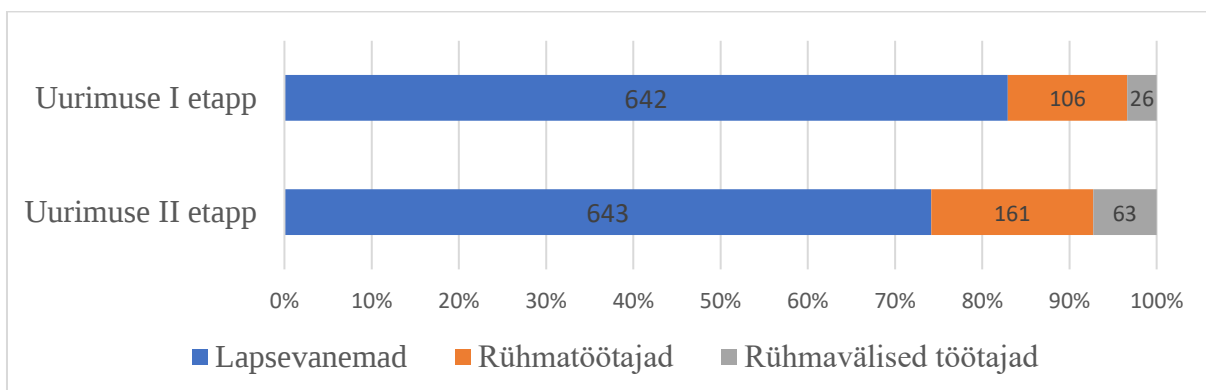
Käesolevas peatükis kirjeldatakse läbiviidud uuringu metoodikat, valimit, andmekogumist ning analüüsi. Uurimuse algandmed on kogutud projekti *Quality – 3C Child* raames Eesti lasteaedadest. Kasutatud mõõtevahend koostati projekti meeskonna koostöös Tartu Ülikooli

poolse esindaja eestvedamisel. Uurimuse läbiviimiseks on töö autor kasutanud kvantitatiivset andmeanalüüsi, kuna on soovitud võrrelda erinevate huvigruppide hinnanguid ja leida statistiliselt olulisi erinevusi. Uurimus viidi läbi kahe etapina. Esimeses etapis andsid lasteaedade personal ja lapsevanemad hinnangu oma nägemusest kvaliteetse lasteaia kohta kasutades Tuulte Roosi mudelit. Teises etapis hindasid samade lasteaedade personal ja lapsevanemad sama Tuulte Roosi mudeli abil oma lasteaia konkreetse rühma õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti käesoleval hetkel.

Valim

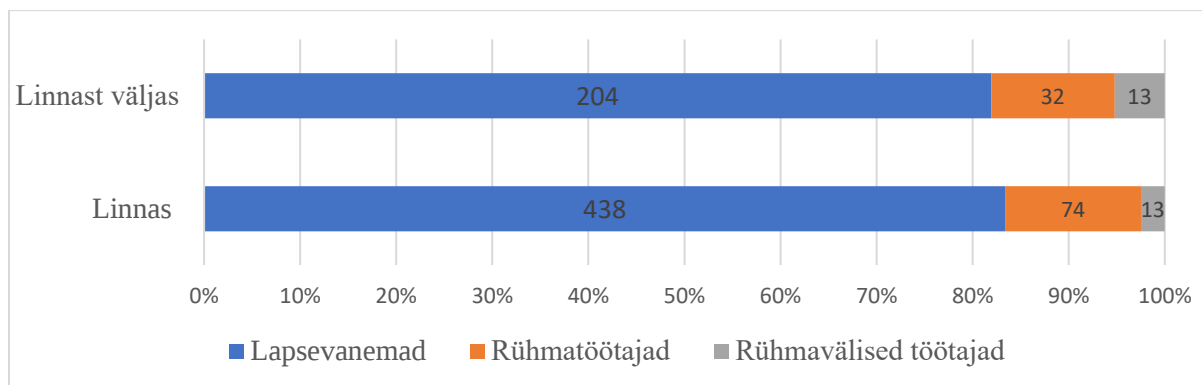
Valim oli määratud projekti *Quality – 3C Child* meeskonna poolt. Projekti eestvedajateks Eestis oli Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus, kes valis tegi uurimuses osalemiseks kokkulepped lasteaedade juhtidega, mille tulemusel osales mugavusvalimi alusel uurimuses 13 Eesti lasteaeda. Lasteaedade juhtidel oli võimalus otsustada mitu rühma lasteaiast uurimuses osaleb. Samad rühmad osalesid nii uurimuse I kui II osas. Mugavusvalimi puhul lähtutakse lihtsa kättesaadavuse ja koostöövalmiduse põhimõttest ning kasutatakse esialgsete uurimusandmete saamiseks pilootažuurimuses (Õunapuu, 2008).

Uurimuse valimi moodustasid lasteaedade rühmatöötajad (lasteaiaõpetaja, õpetaja abi, assistent, tugisik), rühmavälised töötajad (direktor, õppealajuhataja, logopeed, majandusjuhataja, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, tugispetsialist) ja lapsevanemad 13 Eesti lasteaiast, seega uurimuse koguhulgaks oli 1641 täidetud ankeeti. I etapis vastati 774 ankeedile, millest olid 82,9% (n=642) lapsevanemate, 13,7% (n=106) rühmatöötajate ning 3,4% (n=26) rühmaväliste töötajate poolt täidetud. II etapis saadi vastused 867 ankeedile, millest olid 74,2% (n=643) lapsevanemate, 18,6% (n=161) rühmatöötajate ning 7,3% (n=63) rühmaväliste töötajate poolt täidetud. Järgneval joonisel on toodud uurimuse valimi erinevate huvigruppide osakaalud uurimuse etappide kaupa (Joonis 1).

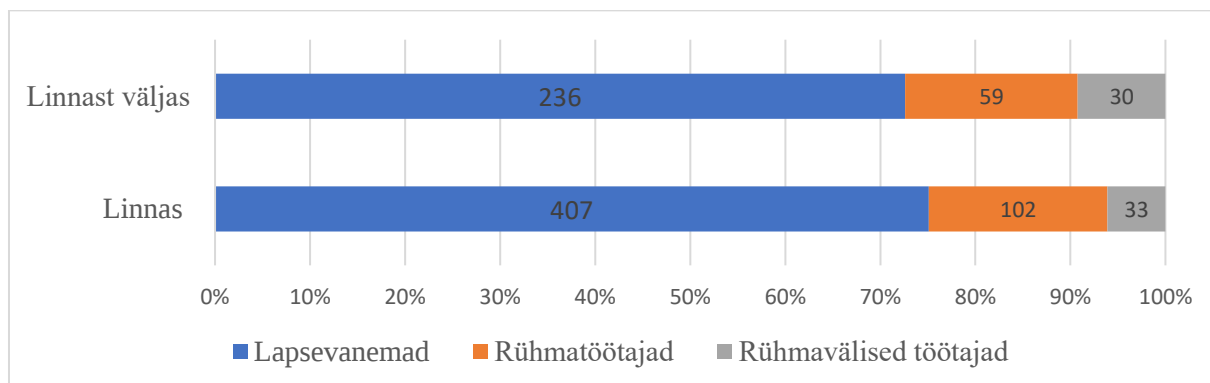

Joonis 1 – Valimi osakaalud uurimuse I ja II etapis

Uurimuses osalenud lasteaiaid asusid nii linnas kui väljapool linna. Uurimuse I etapi vastustest olid 67,8% (n=525) linnas ning 32,2% (n=249) linnast väljas asuvast lasteaiaist. Uurimuse II etapi vastustest olid 62,5% (n=542) linnas asuva ning 37,5% (n=325) linnast väljas asuvast lasteaiaist. Järgneval joonisel on toodud uurimuse valimi osakaalud lasteaia asukoha lõikes I etapis (Joonis 2) ja II etapis (Joonis 3).

Joonis 2 - Uurimuse I etapi valimi jaotumine lasteaedadesse linnas ja linnast väljas

Joonis 3 - Uurimuse II etapi valimi jaotumine lasteaedadesse linnas ja linnast väljas

Andmekogumine

Uurimus viidi läbi kahes etapis küsimustiku teel, mis oli välja töötatud Tartu Ülikooli esindaja ja projekti *Quality – 3C Child* partnerite koostöös. Vastavalt B. Pung (2018) magistritöös väljatoodule, põhinevad ankeedis olevad kvaliteeditegurid rahvusvahelistel lähtekohtadel, mille liigituse oluseks on Leaversi artikkel *An Exploration of the Concept of Involment as an Indicator for Quality in Early Childhood Care and Education*.

Ankeet oli esmalt koostatud inglise keelsena, mille järgselt viidi läbi pilootuurim. Selle käigus hinnati ankeedi sõnastuse mõistetavust, et tõsta valiidsust. Pilootuurimuses võtsid osa uurimuses osalevate riikide kontaktisikud ning selle järgselt toimus arutelu küsimuste võimalikult üheselt mõistetava sõnastuse jaoks. Selle põhjal täpsustati ja ühtlustati

küsimustikus termineid ning lisati Kreeka partnerite ettepanekul küsimus alushariduse üldise väärtustamise kohta. Seejärel viidi läbi edasi-tagasi tõlkimine partnerriikide keeltesse ja tagasi inglise keelde, kuid parandusi sellest lähtuvalt teha vaja polnud (Pung, 2018).

Käesoleva uurimuse autor osales ühel projektikoosolekul, kus selgitati uurimuses osalevate lasteaedade juhtidele uurimuse põhimõtteid. Koosoleku järgselt lõi käesoleva uurimuse autor Google Forms-is eelnevalt koostatud küsimustiku ning saatis projekti meeskonnale koos sissejuhatava uuringut tutvustava tekstiga. Järgnevalt viidi sisse ettepanekutest lähtuvalt muudatused kahe kriteeriumi sõnastuses 4.2 *Õppe- ja mänguvahendid* (varasemalt *õppevahendid*) ja 4.4 *Õpetajad ja personal* (varasemalt *õpetajate kvalifikatsioon*). Uurimuse II osa ankeedis tegi käesoleva töö autor muudatusi sõnastuses võrreldes I osa ankeediga vaid sedavõrd, et hinnataks kvaliteedikriteeriumi tähtsuse asemel konkreetse rühma kvaliteeti.

Töö autor edastas veebiküsimustikud kokkulepitud lasteaedade juhtidele ja viidi läbi uurimuse I osa. Ankeedid edastati lasteaia töötajatele ja lapsevanematele lasteaiapoolsete kontaktisikute kaudu elektroonselt täitmiseks. Kasutati veebipõhiseid ankeete, sest see annab töötajatele ja vanematele võimaluse vastata küsimustikule neile sobival ajal ja kohas. Käesoleva uurimustöö raames kasutati ankeedist vaid taustaandmeid ja kvantitatiivset analüüsi võimaldavaid andmeid. Selleks olid kvaliteedi hindamine Tuulte Roosi mudeliga (I ankeedis küsimus nr 4 ning II ankeedis küsimus nr 5) ning esimeses ankeedis lisaks hinnang alushariduse tähtsuse kohta (küsimus nr 7). Iga kvaliteeditegurit hinnati 5-pallilisel Likert skaalal.

Uurimuse esimene etapp viidi läbi 23.09.2017 – 22.10.2017a. Esimeses etapis andsid lasteaedade personal ja lapsevanemad hinnangu oma nägemusest kvaliteetse lasteaia kohta kasutades hindamiskriteeriumiks Tuulte Roosi mudelit. Esimese etapi ankeet on leitav käesoleva uurimustöö lisades (Lisa 1). Uurimuse teine etapp viidi läbi 21.11.2017 - 29.12.2017a. Teises etapis hindasid samade lasteaedade personal ja lapsevanemad sama mudeli abil oma lasteaia konkreetse rühma õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti käesoleval hetkel. Vanemad hindasid rühma, kus käib tema laps, personal hindas rühma, kus ta töötab ning lasteaia rühmaväline personal hindas igat rühma eraldi. Teise etapi ankeet on leitav käesoleva uurimustöö lisades (Lisa 2).

Uurimistöö andmete põhjal leiti autori poolt ankeedi kvaliteedikriteeriumide küsimuste seas sisereliaabluse (Cronbach Alpha) näitajad sisendi, väljundi ja protsessi kohta, mis jäid küsimustikes vahemikku 0,670-0,893 (Tabel 1). Cronbachi α näitab mõõtmiste

järjekindlust ehk usaldusväarsust ning mille piisavaks suuruseks loetakse 0,7 (Rämmer, 2014).

Tabel 1 – Sisend, väljund, protsess sisereliaabluse näitajad ankeetides I ja II

	Cronbach Alpha I ankeedis	Cronbach Alpha II ankeedis
Sisend (N=4)	0,670	0,808
Väljund (N=4)	0,873	0,893
Protsess (N=4)	0,767	0,859
Kvaliteedikriteeriumid kokku (N=12)	0,856	0,928

Uurimustöö andmete kogumisel on lähtutud teadustöö eetika nõuetest (Teadustöö eetika, s.a.). Uurimuses osalenutele on tagatud anonüümsus ja konfidentsiaalsus. Vastuseid kasutatakse üldistatud kujul ning ei seostata konkreetsete lasteasutuste, nende töötajate ega lapsevanematega. Uurimuse läbiviimisel on oluliseks peetud koostööd ja avatust.

Andmeanalüüs

Käesoleva uurimuse raames on kasutatud *Quality – 3C Child* projekti käigus Eesti lasteaedade kogutud andmeid. Uurimistöö raames on kasutatud ankeetides vaid kvantitatiivset andmeanalüüsi võimaldavaid andmeid, seega kõrvale on jäetud avatud vastustega küsimused, välja arvatud taustaandmed. Uurimustöö autor on kasutanud kvantitatiivset uurimisviisi ja võrdlevat uurimisstrateegiat, sest on soovitud võrrelda erinevaid gruppe ja esitada statistiliselt olulisi järeldusi.

Kvantitatiivsete andmete analüüsimiseks viidi esmalt läbi andmete kodeerimine. Seejärel sisestati andmed statistikaprogrammi SPSS Statistics 25. Välja on arvutatud andmeid kirjeldavad statistilised näitajad ning valimi kirjeldamiseks on esitatud protsentuaalsed näitajad uurimuses osalejate kohta. Leidmaks statistiliselt olulisi erinevusi kahe grupi vahel on kasutatud gruppide võrdlemiseks mitteparameetrilist Mann-Whitney U võrdlustesti, kuna vastused esinesid järjestikskaalal. Samuti on kasutatud Kruskal-Wallise testi, et leida enam kui kahe grupi võrdluses statistiliselt olulisi erinevusi.

Tulemused

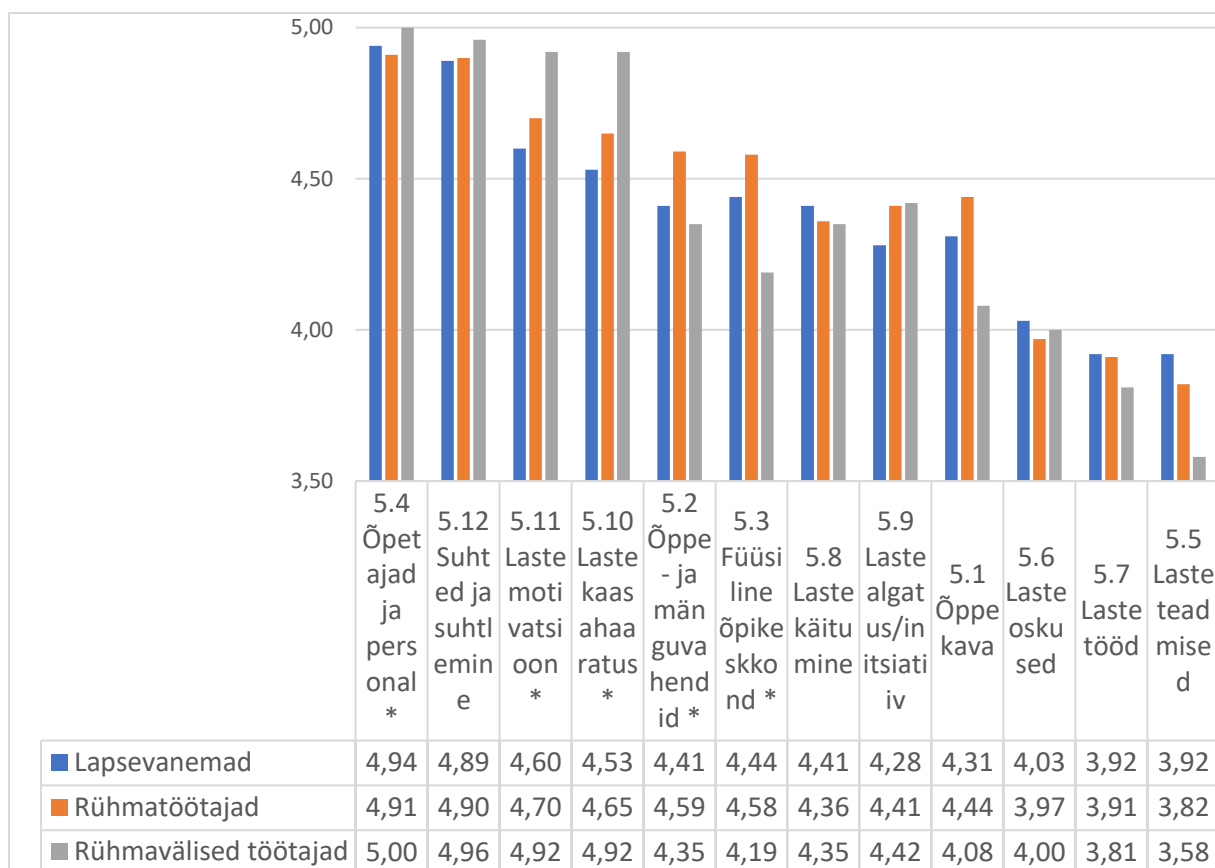
Käesoleva uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliste kriteeriumide alusel hindavad õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteeti Eesti lasteaedade erinevad osapooled (lapsevanemad, rühmatöötajad ja muu personal), kasutades Tuulte Roosi mudelit ning milliseks hinnatakse õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti konkreetsetes rühmades. Tulemused on järgnevalt esitatud uurimuse etappide kaupa.

I etapi tulemused

Kõige kõrgemad keskmised hinnangud lasteaia kvaliteeti näitava kriteeriumina sai kõigis gruppides 5.4 *Õpetajad ja personal* (M=4,94) ning 5.12 *Suhted ja suhtlemine* (M=4,90). Kõige vähem lasteaia kvaliteeti näitavateks kriteeriumideks on hinnatud 5.6 *Laste oskused* (M=4,02), 5.7 *Laste tööd* (M=3,93) ning 5.5 *Laste teadmised* (M=3,89). Järgnevalt on toodud lasteaia kvaliteeti näitavate kriteeriumite keskmised hinnangud kogu valimi hulgas (Tabel 2) ja erinevate gruppide lõikes (Joonis 4). Standardhälve näitab valimi vastuste üksmeelsust, st mida väiksem on standardhälve, seda lähemal on vastajate vastused antud üldisele keskmisele tulemusele (Rootalu, 2014)

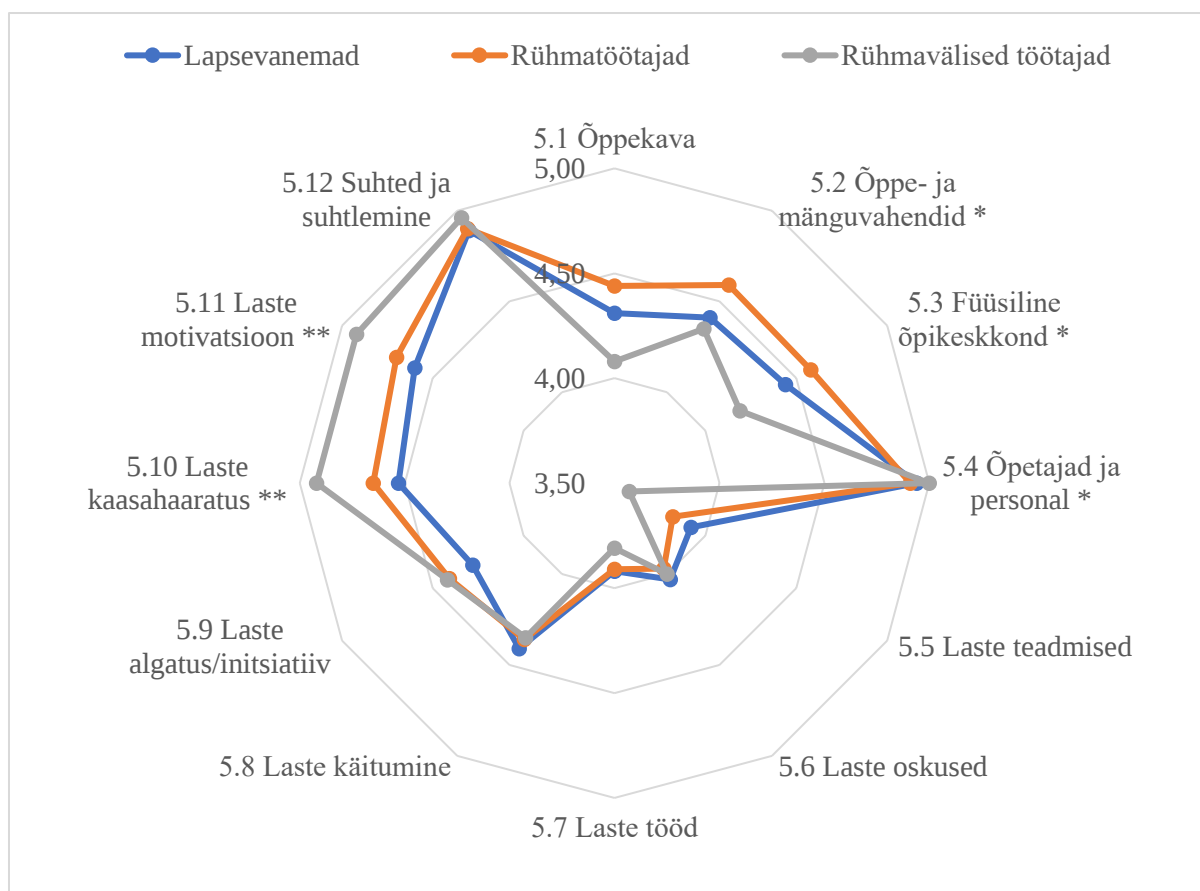
Tabel 2 - Kõigi vastajate hinnangud kriteeriumidele näitamaks alushariduse kvaliteeti

	N	Miimum	Maksimum	Keskmine	Standardhälve
5.4. Õpetajad ja personal	774	2	5	4,94	,297
5.12. Suhted ja suhtlemine	774	1	5	4,90	,364
5.11. Laste motivatsioon	774	2	5	4,63	,592
5.10. Laste kaasahaaratus	774	2	5	4,56	,613
5.3. Füüsiline õpikeskkond	774	2	5	4,45	,674
5.2. Õppe- ja mänguvahendid	774	2	5	4,43	,701
5.8. Laste käitumine	774	1	5	4,40	,701
5.1. Õppekava	774	1	5	4,32	,827
5.9. Laste algatus/initsiatiiv	774	1	5	4,30	,745
5.6. Laste oskused	774	1	5	4,02	,832
5.7. Laste tööd	774	1	5	3,93	,874
5.5. Laste teadmised	774	1	5	3,89	,852

Joonis 4 - Keskmised hinnangud kriteeriumidele näitamaks lasteaia kvaliteeti erinevates gruppides; * statistiliselt olulised erinevused ($p < 0,05$)

Lasteaia kvaliteeti näitavate kriteeriumite hulgas esinesid statistiliselt olulised erinevused lapsevanemate ja rühmatöötajate vahel kriteeriumides 5.2 *Õppe- ja mänguvahendid* ($U=29844,5$; $p < 0,05$) ja 5.4 *Õpetajad ja personal* ($U=32330,0$; $p < 0,05$); lapsevanemate ja rühmaväliste töötajate vahel kriteeriumides 5.10 *Laste kaasahaaratus* ($U=5595,0$; $p < 0,01$) ja 5.11 *Laste motivatsioon* ($U=6121,0$; $p < 0,01$) ning rühmatöötajate ja rühmaväliste töötajate vahel kriteeriumides 5.3 *Füüsiline õpikeskkond* ($U=1025,5$; $p < 0,05$), 5.10 *Laste kaasahaaratus* ($U=1039,0$; $p < 0,05$) ja 5.11 *Laste motivatsioon* ($U=1116,0$; $p < 0,05$). Järgneval joonisel on toodud Tuulte Roosi mudelil erinevate gruppide keskmised hinnangud kriteeriumidele näitamaks lasteaia kvaliteeti (Joonis 5).

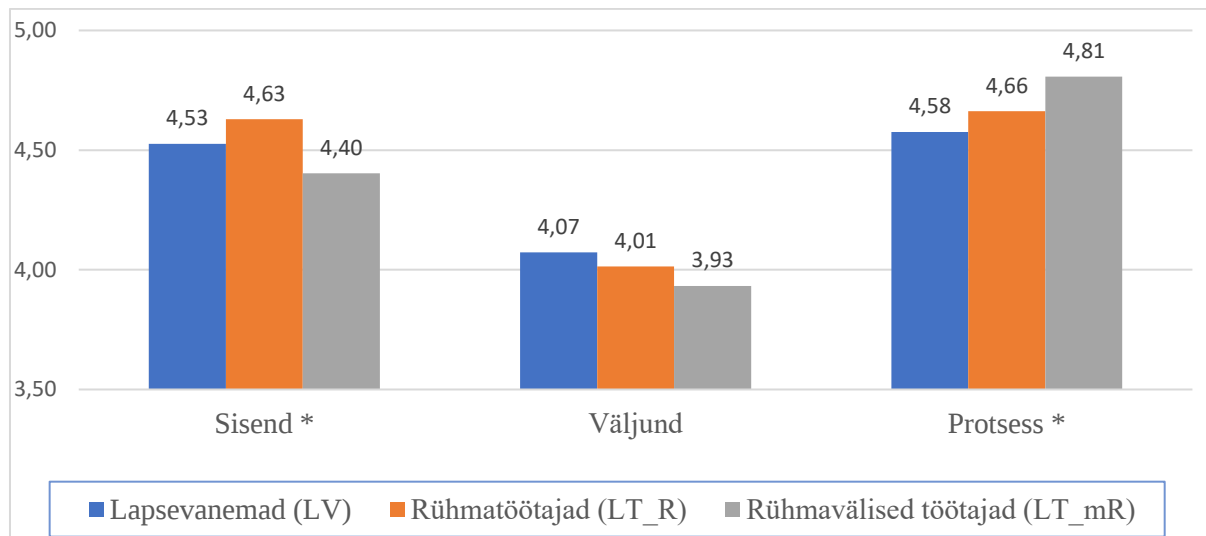
Joonis 5 – Keskmine hinnangud kriteeriumidele näitamaks lasteaia kvaliteeti Tuulte Roosi mudelil; tärniga on märgitud statistiliselt olulised erinevused * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

Järgnevalt on uuritud erinevusi lasteaia kvaliteeti näitavate kriteeriumide hinnangutes erinevate lasteaedade vahel. Statistiliselt olulised erinevused esinesid erinevate lasteaedade lapsevanemate hinnangutes järgnevates kriteeriumides: 5.2 *Õppe- ja mänguvahendid* ($p < 0,05$), 5.3 *Füüsiline õpikeskkond* ($p < 0,01$), 5.5 *Laste teadmised* ($p < 0,05$) ning 5.7 *laste tööd* ($p < 0,05$). Statistiliselt olulised erinevused hinnangutes kvaliteedikriteeriumide tähtsusele erinevate lasteaedade rühmatöötajate hulgas esinesid ainult ühes kriteeriumis, milleks oli 5.4 *Õpetajad ja personal* ($p < 0,05$). Statistiliselt olulisi erinevusi lasteaedade rühmaväliste töötajate vahel ei leitud.

Linnas ($N=525$) ja linnast väljas ($N=249$) asuvate lasteaedade võrdluses olid statistiliselt olulised erinevused rühmatöötajate hulgas kvaliteedikriteeriumis 5.3 *Füüsiline õpikeskkond* ($U=872,5; p < 0,05$) ning rühmaväliste töötajate hulgas 5.6 *Laste oskused* ($U=43,0; p < 0,05$) ja 5.9 *Laste algatus/initsiatiiv* ($U=29,5; p < 0,01$).

Kõige kõrgema hinnangu lasteaia kvaliteeti määravate kriteeriumide hulgas sai kõikide valimigruppide hulgas *protsess*. Keskmise olulisusega hinnati *sisendit* ning kõige vähem oluliseks peeti *väljundipõhiseid* kriteeriume. Statistiliselt olulised erinevused esinesid

protsessi osas lapsevanemate ja rühmaväliste töötajate vahel ($U=5965,5; p<0,05$) ning *sisendi* osas rühmatöötajate ja rühmaväliste töötajate vahel ($U=1032,0; p<0,05$). Järgnevalt on toodud diagrammina valimigruppide keskmised hinnangud *sisendile*, *väljundile* ja *protsessile* näitamaks lasteaia kvaliteeti (Joonis 6).

Joonis 6 – Keskmised hinnangud sisendile, väljundile ja protsessile näitamaks lasteaia kvaliteeti; tärniga on märgitud statistiliselt olulised erinevused $*(p<0,05)$

Viimasena on I etapi ankeetide põhjal analüüsitud alushariduse olulisust erinevate valimigruppide hinnangutes. Gruppide keskmised hinnangud alushariduse olulisusele jäävad vahemikku $M=4,45$ kuni $M=4,54$. Kogu valimist 58% hindas alusharidust väga tähtsaks, 31% üsna tähtsaks ning 11% hinnangutest jäid keskmiselt olulisele tasemele või sellest allapoole. Statistiliselt olulisi erinevusi huvigruppide vahel ei ilmnenud. Järgnevalt on toodud alushariduse olulisuse hinnangud valimigruppide lõikes (Tabel 3).

Tabel 3 - Hinnangud alushariduse olulisusele

	N	Min	Max	M	SD
Lapsevanemad	642	1,00	5,00	4,45	0,73788
Rühmatöötajad	106	3,00	5,00	4,47	0,67904
Rühmavälised töötajad	26	3,00	5,00	4,54	0,58177

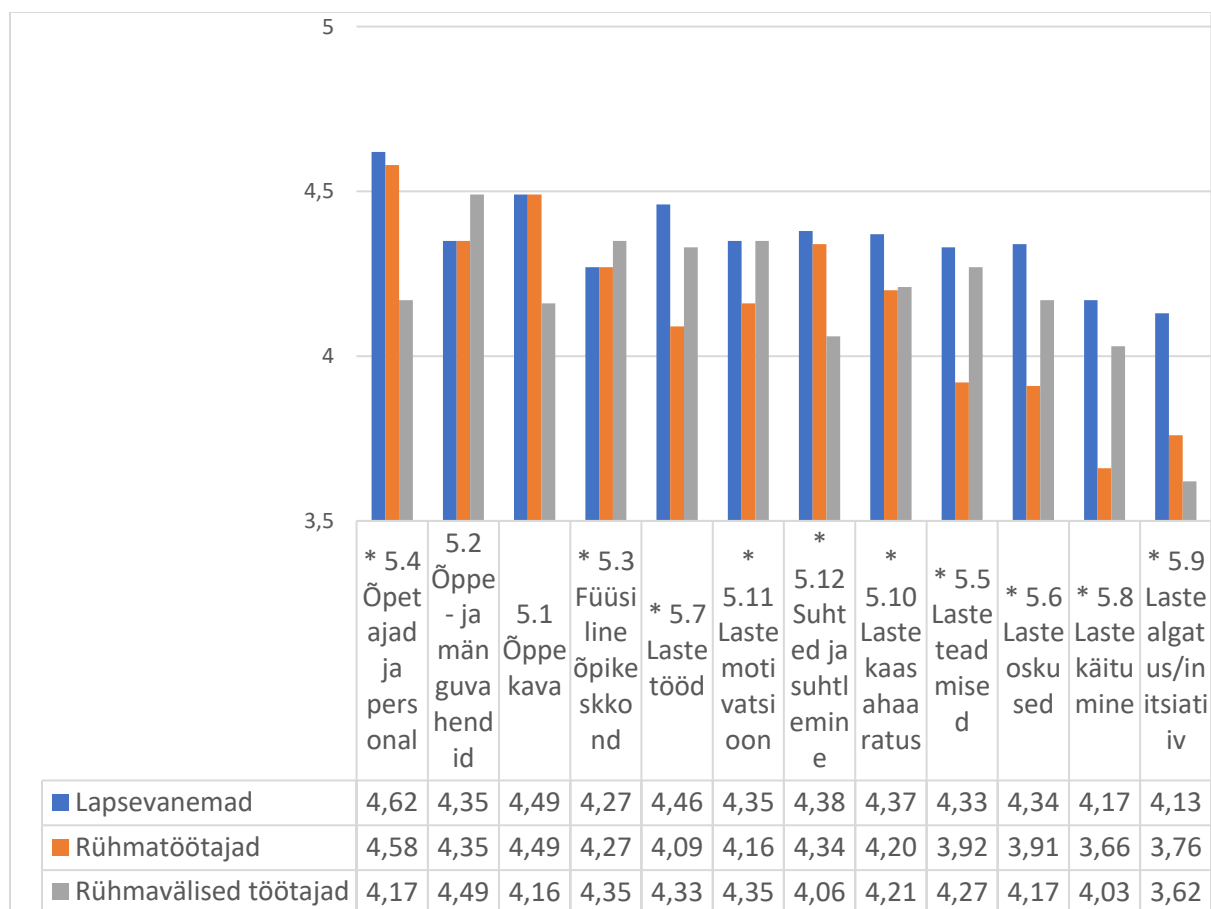
II etapi tulemused

Kõige kõrgemalt on hinnanud lapsevanemad ja rühmaõpetajad oma lasteaia kvaliteedikriteeriumitele vastavaks 5.4 *Õpetajaid ja personali* (vastavalt $M=4,62$ ja $M=4,58$), samas kui rühmavälised töötajad 5.2 *Õppe- ja mänguvahendeid* ($M=4,49$). Kõige madalama hinnangu on andnud rühmavälised töötajad kriteeriumile 5.9 *Laste algatus/initsiatiiv* ($M=3,62$) ning see oli kõige madalamalt hinnatud ka lapsevanemate hulgas ($M=4,13$).

Rühmaõpetajad on andnud kõige madalama keskmise hinnangu oma rühmas kriteeriumile 5.8 Laste käitumine (M=3,66). Järgnevalt on toodud oma lasteaia kvaliteedi keskmised hinnangud kogu valimi hulgas (Tabel 4) ja erinevate gruppide lõikes (Joonis 7).

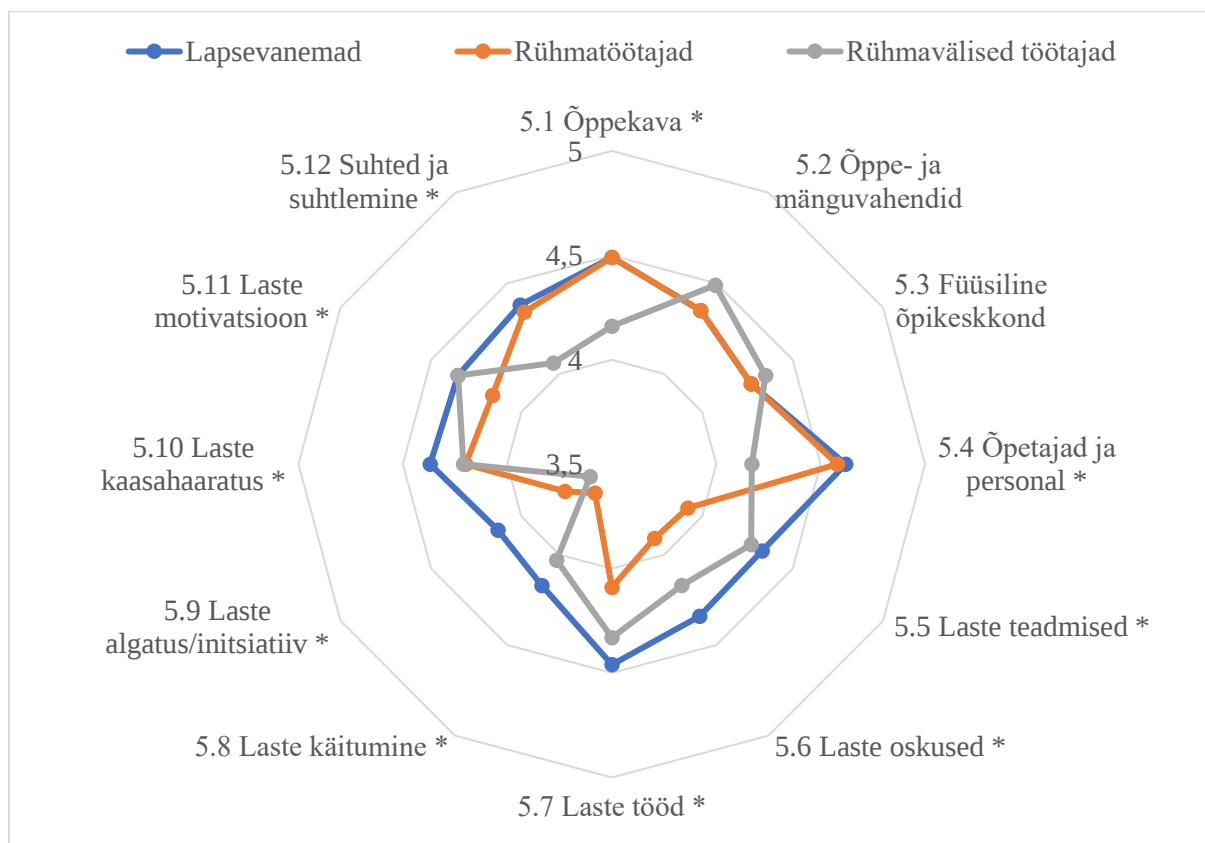
Tabel 4 - Keskmised hinnangud oma lasteaia kvaliteedile erinevate kriteeriumide kaupa

	N	Miinumum	Maksimum	Keskmine	Standardhälve
5.4. Õpetajad ja personal	867	1	5	4,58	,670
5.1. Õppekava	866	1	5	4,47	,680
5.7. Laste tööd	867	1	5	4,38	,692
5.2. Õppe- ja mänguvahendid	867	1	5	4,36	,692
5.12. Suhted ja suhtlemine	867	1	5	4,35	,776
5.10. Laste kaasahaaratus	867	1	5	4,33	,756
5.11. Laste motivatsioon	867	1	5	4,32	,735
5.3. Füüsiline õpikeskkond	867	1	5	4,27	,760
5.5. Laste teadmised	867	1	5	4,25	,705
5.6. Laste oskused	867	1	5	4,25	,707
5.8. Laste käitumine	867	1	5	4,07	,748
5.9. Laste algatus/initsiatiiv	867	1	5	4,02	,845

Joonis 7 - Keskmised hinnangud oma lasteaiale erinevates huvigruppides; tärniga on märgitud statistiliselt olulised erinevused gruppide vahel *(p<0,05)

Statistiliselt olulised erinevused kõigi kolme valimigrupi vahel olid kriteeriumides 5.4 *Õpetajad ja personal* ning 5.12 *Suhted ja suhtlemine*. Statistiliselt olulisi erinevusi ei leitud ühegi valimigrupi vahel kriteeriumites 5.2 *Õppe- ja mänguvahendid* ja 5.3 *Füüsiline õpikeskkond*. Lisaks puudus statistiliselt oluline erinevus lapsevanemate ja rühmatöötajate vahel kriteeriumis 5.1 *Õppekava*. Järgneval joonisel on toodud Tuulte Roosi mudelil huvigruppide keskmised hinnangud oma lasteaia kvaliteedile (Joonis 8).

Joonis 8 - Keskmised hinnangud oma lasteaia kvaliteedile Tuulte Roosi mudelil; * statistiliselt olulised erinevused gruppide vahel ($p < 0,05$) või ($p < 0,01$)

Järgnevalt on uuritud statistiliselt olulisi erinevusi oma lasteaia kvaliteedi hinnangutes lasteaedade vahel valimigruppide kaupa. Lapsevanemate ja rühmaõpetajate hinnangutes esines neljas samas kriteeriumis statistiliselt olulisi erinevusi, nendeks olid 5.2 *Õppe- ja mänguvahendid*, 5.3 *Füüsiline õpikeskkond*, 5.4 *Õpetajad ja personal* ning 5.12 *Suhted ja suhtlemine*. Lasteaedade võrdluses andis statistiliselt olulisi erinevusi ainult rühmaväliste töötajate hinnangutes kriteerium 5.7 *Laste tööd*. Järgnevas tabelis on toodud statistiliselt

olulised erinevused oma lasteaia kvaliteedi hinnangutes lasteaedade vahel valimigruppide kaupa (Tabel 5).

Tabel 5 - Statistiliselt olulised grupisisesed erinevused oma lasteaia kvaliteedi hinnangutes lasteaedade vahel; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

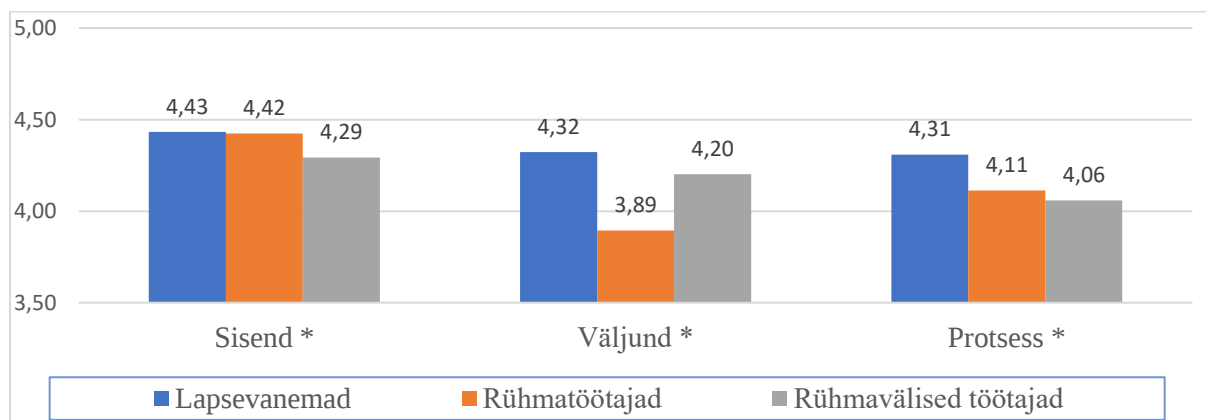
	Statistiliselt olulised grupisisesed erinevused (p)		
	Lapsevanemad	Rühmatöötajad	Rühmavälised töötajad
5.1 Õppekava		0,026*	
5.2 Õppe- ja mängu-vahendid	0,011*	0,000**	0,000**
5.3 Füüsiline õpikeskkond	0,000**	0,011*	0,007**
5.4 Õpetajad ja personal	0,001**	0,035*	
5.7 Laste tööd			0,023*
5.12 Suhted ja suhtlemine	0,008**	0,015*	

Võrreldud on linnas ja linnast väljas asuvate lasteaedade gruppide hinnanguid oma lasteaia kvaliteedikriteeriumide kohta. Lapsevanemate hinnangutes oli statistiliselt oluline erinevus lasteaedade vahel vaid 5.2 Õppe- ja mänguvahendites ($U=43911,5$; $p < 0,05$).

Rühmaõpetajad hindasid statistiliselt erinevalt lasteaia asukohtade võrdluses kriteeriume 5.8 Laste käitumine ($U=2337,5$; $p < 0,01$) ja 5.12 Suhted ja suhtlemine ($U=2365,5$; $p = 0,01$).

Rühmaväliste töötajate hinnangud erinesid lasteaia asukoha võrdluses samuti kriteeriumis 5.8 Laste käitumine ($U=355,0$; $p < 0,05$) ning lisaks 5.3 Füüsiline õpikeskkond ($U=300,5$; $p < 0,01$).

Konkreetselt oma lasteaia kvaliteeti hinnates sai kõigis valimigruppides kõrgeima hinnangu sisend. Madalaimalt hindasid rühmaõpetajad väljundit ($M=3,89$). Järgnevalt on toodud keskmised hinnangud oma lasteaia kvaliteedile sisendi, väljundi ja protsessi kaudu erinevate valimigruppide kaupa (Joonis 9).

Joonis 9 - Keskmised hinnangud oma lasteaia kvaliteedikriteeriumide sisendile, väljundile ja protsessile; tärniga toodud statistiliselt olulised erinevused gruppide vahel ($p < 0,05$)

Arutelu

Käesoleva uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliste kriteeriumide alusel hindavad õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteeti Eesti lasteaedade erinevad osapooled (lapsevanemad, rühmatöötajad ja muu personal), kasutades Tuulte Roosi mudelit ning milliseks hinnatakse õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti konkreetsetes rühmades.. Järgnevalt arutletakse käesoleva uurimustöö tulemuste üle, tuuakse välja uurimuse kitsaskohad ja praktiline väärtus.

Huvigruppide hinnangud alushariduse kvaliteedi kriteeriumidele

Käesolevast uurimusest selgus, et suur osa valimist peab alusharidust pigem tähtsaks. Tulemustest avaldus, et neli kõige kõrgema hinnangu saanud kvaliteedikriteeriumi on huvigruppides saanud samasuguse järjestuse. Kõige kõrgema keskmise hinnangu on saanud *Õpetajad ja personal* ning seejärel *Suhted ja suhtlemine*, *Laste motivatsioon* ning neljandana *Laste kaasahaaratus*. Kõige kõrgema hinnangu saanud kriteerium *Õpetajad ja personal* on kooskõlas T. Õun analüütilise ülevaatega (2011), mille kohaselt riiklikult kehtestatud nõuetega valdkondades, näiteks õpetajate täiendkoolitus, saadi kõikides rühmades kõrged tulemused. Alushariduse kvaliteedi kriteeriumina on saanud madalamad hinnangud *Laste teadmised*, *Laste tööd* ja *Laste oskused*, kuid kõik huvigrupid peavad siiski neid ka üsna tähtsaks.

Uurimuse andmeanalüüsi tulemustest selgus, et lasteaia kvaliteedikriteeriumide valdkondi hinnatakse nii lapsevanemate kui lasteaia töötajate hulgas samasuguses järjestuses. Kõige tähtsamaks lasteaia kvaliteedi näitajaks on hinnatud *protsessi*, seejärel *sisendit* ning üsna tähtsaks peetakse ka *väljundit*. Espinosa (2002) toob välja, et kui protsessi ja suhtlemist hinnatakse kõrgemalt, siis arenevad lastel ka paremad keele- ja matemaatilised võimed. Sellele viitavad ka IELS uurimuse arvutamisoskuste kõrgemad tulemuste seos igapäevaste sotsiaalsete mängudega ning käesoleva uurimuse kohaselt *protsessi* tähtsaks pidamine.

Hinnangute erinevused alushariduse kvaliteedi kriteeriumides

Lapsevanemate ja rühmatöötajate hinnangutes olid olulised erinevused kriteeriumides *Õppe- ja mänguvahendid* ning *Õpetajad ja personal*. Statistiliselt väga olulised erinevused oli lapsevanemate ja rühmaväliste lasteaia töötajate hinnangute vahel kriteeriumides *Laste kaasahaaratus* ning *Laste motivatsioon*. Erinevused võivad tuleneda sellest, et mõlemad kriteeriumid on rühmas toimuvad protsessid, mida lapsevanemad ja rühmavälised töötajad kogevad harvemini, mistõttu ei pruugi neid pidada niivõrd oluliseks.

Õun (2011) toob oma ülevaates välja, et Eesti lasteaedades tuleks rühma tasandi kvaliteedi tagamiseks enam tähelepanu pöörata õpi- ja mänguvahenditele õpikeskkonna loomisel. Erinevate lasteaedade võrdluses esinesid lapsevanemate grupis statistiliselt olulised erinevused kriteeriumides *Füüsiline õpikeskkond, õppe- ja mänguvahendid, laste teadmised ja laste tööd*. Lapsevanemate hinnangute erinevused võivad viidata sellele, et lasteaedades on erinevad võimalused ning laste teadmised ja tööd on erinevalt presenteeritud.

Lasteaedade võrdluses leiti lasteaiatöötajate hulgas rühmatöötajate hinnangutest oluline erinevus kriteeriumis *Õpetajad ja personal*. Rühmaväliste töötajate hulgas lasteaedade vahel olulisi erinevusi hinnangutes ei leitud, mis võib olla tingitud sellest, et suur osa rühmavälistest töötajatest on lasteasutuse juhtkonnast, kes korrapäraselt asutuse hindamisega tegelevad ning omavahel kogemusi vahetavad.

Linna lasteaias rühmatöötajate madalam hinnang *Füüsilise õpikeskkonna* olulisusele oli ainsana statistiliselt oluline erinevus võrdluses rühmatöötajatega linnast väljas. T. Õun (2011) on leidnud, et rühmade kvaliteet võib olla erinev nii üksikute valdkondade kui koondtulemuste osas, mis näitab, et õpikeskkonna kvaliteet võib Eesti lasteaedades erineda. Samas on käesolevas uurimuses *füüsiline õpikeskkond* saanud üldiselt head tulemused, mistõttu võivad keskkonna tingimused olla varasemaga võrreldes oluliselt paranenud. Linnas ja linnast väljas asuva lasteaia füüsiline keskkond on seevastu oma olemuselt erinevad, mistõttu võidakse seda ka erinevalt kasutada ja sellevõrra erineva olulisusega hinnata.

Rühmavälised töötajad hindavad *protsessi* valdkonda kuuluvaid kriteeriume oluliselt kõrgemalt lasteaia kvaliteedi näitajatenä kui lapsevanemad. Rühmaõpetajad hindavad *sisendi* valdkonda kuuluvaid kriteeriume oluliselt kõrgemalt lasteaia kvaliteedi näitajatenä kui rühmavälised töötajad.

Huvigruppide hinnangud oma lasteaia konkreetsete rühmade kvaliteedile ja nende erinevused
Uurimuse valimi keskmised hinnangud oma lasteaia kvaliteedile on kõigis kvaliteedi kriteeriumides üsna kõrgel tasemel, mis näitab, et nii lasteaiatöötajad kui lapsevanemad on üldiselt alushariduse kvaliteediga rahulolevad.

Lapsevanemate ja lasteaiatöötajate oma lasteaiale antud hinnangutes olid oluliselt erinevad kriteeriumides *Õppekava, Õpetajad ja personal*. Seejuures on mõlema kriteeriumi tasemed kõrged ja erinevused esinevad võrdluses rühmaväliste töötajatega. *Õpetajad ja personal* on kriteeriumina hinnatud väga olulisena kõigis gruppides ning ka oma lasteaeda hinnates on antud sellele kõrge tase lapsevanemate ja rühmaõpetajate hulgas.

Õun (2011) on leidnud, et õpetajate hinnangud koostööle lapsevanematega on kõrged. See on kooskõlas käesoleva uurimuse tulemustega, seejuures on kriteeriumis *Suhted ja suhtlemine* rühmaõpetajatel lapsevanematega sarnane hinnangutase, mis viitab, et ka lapsevanemad on koostöö ning suhtlusega rahul. Statistiliselt oluline erinevus tuli uurimuses välja lapsevanemate ja rühmaväliste töötajate vahel, mis annab põhjuse ja võimaluse edaspidiseks omavaheliseks diskussiooniks.

Oma lasteaia konkreetsete rühmade kvaliteedi hinnangutes lapsevanemate ja rühmaõpetajate vahel on statistiliselt väga olulised erinevused *väljundi* valdkonna kriteeriumides, milleks on *Laste teadmised*, *Laste oskused*, *Laste tööd* ja *Laste käitumine*. Seejuures kõigis eelnevates kriteeriumides on lapsevanemate keskmised hinnangud kõrgemad kui rühmaõpetajate hinnangul. IELS tulemuste kokkuvõtte (s.a.) kohaselt olid õpetajate hinnangud laste oskustele rohkem kooskõlas laste tulemustega kui lapsevanemate hinnangud. Sellest tulenevalt oleks huvitav kontrollida kas Tuulte Roosi mudeli kasutamisel leitaks sarnane tulemus.

Lapsevanemate ja rühmatöötajate gruppide vahel esinevad statistiliselt väga olulised erinevused *protsessi* valdkonna kriteeriumides (*Laste algatus/initsiatiiv*, *kaasahaaratus*, *motivatsioon*). Eelnevalt väljatoodud erinevused võivad olla põhjustatud sellest, et need väljenduvad õppe- ja kasvatustegevuse raames pigem rühmasiseselt.

Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Käesoleva uurimuse piiranguks oli Eesti mõistes mitteesinduslik valim, mistõttu ei saa teha üle-Eestilisi üldistusi. Samas on Tuulte Roosi mudel loodud nii alushariduses oluliste kriteeriumide teadvustamiseks kui ka konkreetse lasteaia või rühma kohta hinnangute kogumiseks ja analüüsiks.

Uurimustöö väärtuseks on lapsevanemate ja lasteasutuse personali, nii rühmast juhtkonnast kui tugispetsialistide seast, valimisse kaasamine. Huvigruppide hinnangute võrdlemine annab teadmise, mis valdkondades tuntakse puudujääke ning mida tunnustatakse, et selle põhjal teha järeldusi ning muudatusi.

Uurimustöö praktiliseks väärtuseks on Tuulte Roosi hindamismudeli kasutamine erinevates lasteaedades ja rühmades. Mudel, oma lihtsa ülesehitusega, on kasutatav erinevate huvigruppide hulgas vajamata spetsiaalset ettevalmistust ja võimaldades tekitada diskussiooni lasteaia kvaliteedi üle. Mudelit on võimalik edaspidi kasutada nii lasteaia- kui rühmapõhiselt sooviga kvaliteeti kaardistada või hinnata. Küsimustikud on lühikesed, mistõttu saab neid kasutada korduvalt näiteks sisehindamise raames. Uurimuse praktiliseks väärtuseks on

käesolevas uurimustöös mitte kajastuv individuaalne tagasiside uurimuses osalenud lasteaedadele.

Tänuõnad

Täna siiralt käesoleva töö juhendajat Maria Jürimäed toetuse ja asjakohaste soovitude andmise eest. Veel soovin tänada Eesti Alushariduse Juhtide Ühendust, sest tänu nende projekti *Quality - 3C Child* algatamise tõttu oli mul võimalik läbi viia käesolev uurimustöö. Ma olen tänulik ka ankeete täitnud lapsevanematele ja lasteiatöötajatele vastuste põhjalikkuse ja täpsuse eest. Tänulik olen ka oma abikaasale ja lastele, kes hoolimata kiirest ajast võimaldasid mul keskenduda uurimustööle.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Anna-Liina Laht

/allkirjastatud digitaalselt/

06.01.2021

Kasutatud kirjandus

- Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted. (2014). Külastatud aadressil:
www.ec.europa.eu/education/policy/strategicframework/archive/documents/eccec-quality-framework_en.pdf
- ECERS-R. (s.a.). Early Childhood Environment Rating Scale®, Revised (ECERS-R).
Külastatud aadressil: ERS Institute
- Eesti elukestva õppe strateegia. (2014). Külastatud aadressil:
hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf
- Engel, A., Barnett, W. S., Anders, Y., Taguma, M. (2015). Early childhood education and care policy review, Norway.
- Espinosa, L. M. (2002). High-Quality Preschool: Why We Need It and What it Looks Like [Policy Brief]. New Brunswick, NJ: National Institute for Early Education Research.
Külastatud aadressil: <http://nieer.org/resources/policybriefs/1.pdf>
- Hamre, B. K., Goffin, S. G., & Kraft-Sayre, M. (2009). Classroom Assessment Scoring System (CLASS) Implementation Guide. Measuring and Improving Classroom Interactions in Early Childhood Settings.
- IELS põhiuuring 2018. (s.a.). Külastatud aadressil: <https://www.innove.ee/uuringud/iels-uuring/iels-pohiuuring/>
- IELS tulemuste kokkuvõte. (s.a.). Esimese suuremahulise varajase õppimise uuringu tulemused. Innove.
- ISSA`s Definition of Quality Pedagogy. (2010). Competent Educators of the 21st Century. Principles of Quality Pedagogy. Külastatud aadressil: [ISSA-Pedagogical-Standards-2010-06-25.indd](#)
- Jürimäe, M., & Pung, B. (2018). Tuulte Roosi mudel alushariduse kvaliteedi hindamiseks. Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2017/2018. õppeaastal. Tartu.
- Kasela, Ä. (2018). Lastevanemate hinnang koolieelsete lasteasutuste töökorralduslikele mudelitele ja kasvukeskkonna kvaliteedile. Publitseerimata magistritöö. Tartu.
- Kivirand, T. (2016). Koos õppides kaasavama hariduse suunas. T. Schmidt (Toim), *Head haridust luues, ideid, mõtteid ja retsepte kaasava hariduse edendamiseks*. MTÜ Hea Algas.
- Koolieelse lasteasutuse seadus. (2018). Külastatud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>

- Lasteaia õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteedi hindamise juhend. (2018). Külastatud aadressil: [veebikogumik \(anyflip.com\)](http://veebikogumik.anyflip.com)
- Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K., Tawell, A., Slot, P., Broekhuizen, M., & Leseman, P. (2015). A review of research on the effects of early childhood Education and Care (ECEC) upon child development. CARE project; Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (ECEC). Külastatud aadressil: <http://ecec-care.org/resources/publications/>
- OECD (2017). *Early Learning Matters*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2018). *Early Learning Matters*. Külastatud aadressil: www.shorturl.at/qGLQ6
- Peterson, T. (2020). OECD rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuringu IELS tulemustest. Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2019/2020. õppeaastal
- Proposal for a COUNCIL RECOMMENDATION on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems. (2019). Külastatud aadressil: [pdf \(europa.eu\)](http://europa.eu)
- Pung, B. (2018). Lapsevanemate ja lasteasutuste töötajate hinnangud lasteasutuse kvaliteedile euroopa liidu viie liikmesriigi näitel. Publitseerimata magistritöö.
- Quality – 3C Child. (s.a.) Külastatud aadressil: www.3cchild.wordpress.com/home
- Rootalu, K. (2014). Kirjeldav statistika. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/kirjeldav-statistika>
- Ruus, E. (2018). Ülevaade temaatilisest järelvalvest koolieelsetes lasteasutustes. Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2017/2018. õppeaastal. Tartu.
- Rämmer, A. (2014). Valiidsus ja reliaablus. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/valiidsus-ja-reliaablus>
- SEED Project Consortium (2018) *The Psychosocial Well-being of Young Children in ECEC Settings: Research Report of the SEED Project (2017-2019)*. Leiden: SEED Project.
- Sisehindamine. (s.a.). Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/et/tegevused/valishindamine/sisehindamine>
- Sisehindamise alane uuring. (2011). Lõppraport.
- Teadustöö eetika. (s.a.). Külastatud aadressil: <https://www.eetika.ee/et/teaduseetika/teadustoo>
- Treier, J. (2018). Rõõmus, loov, julge laps ehk Kuidas hinnata alushariduse kvaliteeti? Külastatud aadressil: www.opleht.ee/2018/08/roomus-loov-julge-laps-ehk-kuidas-hinnata-alushariduse-kvaliteeti/
- Vernon-Feagansa, L., Mokrovaa, I. L., Carra, R. C., Garrett-Petersb, P. T., Burchinala, M. R., The Family Life Project Key Investigators1aThe. (2017). Cumulative years of

- classroom quality from kindergarten to thirdgrade: Prediction to children's third grade literacy skills. *Early Childhood Research Quarterly* 47 (2019) 531–540
- Õun, T. (2009). Quality of learning environments in Estonian preschools. *Problems of Education in the 21st Century*, 15, 118–124.
- Õun, T. (2011). *Koolieelse lasteasutuse kvaliteet lapsekeskse kasvatuse aspektist. Analüütiline ülevaade*. Tallinn.
- Õunapuu, L. 2008. *TEADUSTÖÖ MEETODID KULTUURI- JA HARIDUSSFÄÄRIS*. Tartu Ülikool Viljandi Kultuuriakadeemia <http://moodle.kultuur.edu.ee/moodle184>

Lisa 1

LASTEAIJA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KVALITEEDI KÜSIMUSTIK I

Hea lapsevanem ! Hea lasteaiaõpetaja!

Palume Teil täita see lasteaia õppe- ja kasvatustöö kvaliteediküsimustik. Küsimustikuga soovime saada infot selle kohta, mida Teie väärtustate lasteaia õppe- ja kasvatustöös. Küsimustiku täitmine on anonüümne. Saadud andmeid kasutatakse valdavalt Teie enda lasteaia arendamises ja Erasmus+ koostööprojekti “Quality 3C-Child (cheerful, courageous, creative child)?“ (Kvaliteet-3C (rõõmus, julge, loov laps)).

Erasmus+

Valige rippmenüüst lasteaed

Palun täpsustage lasteaiarühma nimi/nimed

1. Kas olete

- ☐ Lapsevanem
- ☐ Lasteaiaõpetaja
- ☐ Muu töötaja

1a. Valides „muu töötaja“ palun täpsustage _____

2a. Lapsevanematele – Kui vana on Teie lasteaias käiv laps?

- ☐ 1-aastane
- ☐ 2-aastane
- ☐ 3-aastane
- ☐ 4-aastane
- ☐ 5-aastane
- ☐ 6-aastane
- ☐ 7-aastane

2b. Õpetajatele – Millises vanuses lastega Te töötate? _____

3. Palun kirjeldage oma sõnadega, milline on hea lasteaed.

4. Järgnevalt on esitatud 12 kvaliteedi tunnust. Palun hinnake kui tähtsad on need lasteaia kvaliteedi määramiseks, st. näitavad, kas lasteaed on hea (või ei ole hea). Mõelge üldiselt, mitte konkreetselt enda lasteaeda, kus töötate või kus teie laps käib. Palun hinnake igat tunnust skaalal 1 kuni 5, 1 tähendab „pole üldse tähtis“ ja 5: „väga tähtis“.

1. Õppekava (õppimise ja õpetamise plaan);	1-----2-----3-----4-----5
2. Õppe- ja mänguvahendid	1-----2-----3-----4-----5
3. Füüsiline õpikeskkond;	1-----2-----3-----4-----5
4. Õpetajad ja personal	1-----2-----3-----4-----5
5. Laste teadmised;	1-----2-----3-----4-----5
6. Laste oskused;	1-----2-----3-----4-----5
7. Laste tööd;	1-----2-----3-----4-----5
8. Laste käitumine;	1-----2-----3-----4-----5
9. Laste algatus/ initsiatiiv (laste osalus eesmärgistamisel, planeerimisel, tagasisideandamisel);	1-----2-----3-----4-----5
10. Laste kaasahaaratus (kui aktiivselt nad osalevad erinevates, nii õpetaja kui nende enda poolt algatatud tegevustes);	1-----2-----3-----4-----5
11. Laste motivatsioon	1-----2-----3-----4-----5
12. Suhted ja suhtlemine (töötajate ja laste, laste endi, õpetajate ja lapsevanemate vahel jne.);	1-----2-----3-----4-----5

5. Siia võite lisada tunnuseid, mis kirjeldavad lasteaia kvaliteeti ja mida ülalpool ei mainitud.

6. Millised tunnused mõjutavad Teie arvates kõige enam õppeprotsessi kvaliteeti?

7. Kui tähtis on Teie arvates laste osalemine alushariduses? Palun hinnake skaalal 1 kuni 5, milles 1 tähendab “ei ole tähtis” ja 5 “väga tähtis”.

ei ole tähtis 1-----2-----3-----4-----5 väga tähtis

Täna teid Teie aja ja koostöö eest!

Lisa 2

LASTEAIJA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KVALITEEDI KÜSIMUSTIK II

Hea lapsevanem! Hea lasteaiaõpetaja!

Tegemist on teise lasteaia õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteedi küsimustikuga. Seekordne küsimustik on koostatud hindamaks lasteaiarühma, milles käib Teie laps või lasteaiarühma, milles töötate. Küsimustiku täitmine on anonüümne. Saadud andmeid kasutatakse Erasmus+ koostööprojektis “Quality 3C-Child (cheerful, courageous, creative child)?“ (Kvaliteet-3C (rõõmus, julge, loov laps)) ja Teie enda lasteaia kvaliteedi arendamises.

Kui Teil on samas lasteaias rohkem lapsi, palun täitke küsimustik iga lapse kohta eraldi.

Kui Te töötate sama lasteaia mitme rühmaga, palun täitke küsimustik iga rühma kohta eraldi.

Erasmus+

1. Kas olete

- ☐ Lapsevanem
- ☐ Lasteaiaõpetaja
- ☐ Muu töötaja

1a. Valides „muu töötaja“ palun täpsustage _____

2a. Lapsevanematele – Kui vana on Teie lasteaias käiv laps?

- ☐ 1-aastane
- ☐ 2-aastane
- ☐ 3-aastane
- ☐ 4-aastane
- ☐ 5-aastane
- ☐ 6-aastane
- ☐ 7-aastane

2b. Õpetajatele – Millises vanuses lastega Te töötate? _____

3. Valige rippmenüüst lasteaed

4. Palun täpsustage lasteaiarühma nimi

5. Järgnevalt on esitatud 12 kvaliteedi tunnust. Hinnake palun oma lapse lasteaiarühma või rühma, milles töötate. Palun hinnake iga tunnust skaalal 1-5, millel 1 tähendab, et see aspekt on selles rühmas „madalal tasemel“ ja 5 „väga kõrgel tasemel“.

1. Õppekava (õppimise ja õpetamise plaan);	1-----2-----3-----4-----5
2. Õppe- ja mänguvahendid	1-----2-----3-----4-----5
3. Füüsiline õpikeskkond;	1-----2-----3-----4-----5
4. Õpetajad ja personal	1-----2-----3-----4-----5
5. Laste teadmised;	1-----2-----3-----4-----5
6. Laste oskused;	1-----2-----3-----4-----5
7. Laste tööd;	1-----2-----3-----4-----5
8. Laste käitumine;	1-----2-----3-----4-----5
9. Laste algatus/ initsiatiiv (laste osalus eesmärgistamisel, planeerimisel, tagasisidestamisel);	1-----2-----3-----4-----5
10. Laste kaasahaaratus (kui aktiivselt nad osalevad erinevates, nii õpetaja kui nende endi poolt algatatud tegevustes);	1-----2-----3-----4-----5
11. Laste motivatsioon ja rõõm;	1-----2-----3-----4-----5
12. Suhted ja suhtlemine (töötajate ja laste, laste endi, õpetajate ja lapsevanemate vahel jne.);	1-----2-----3-----4-----5

6. Palun kirjeldage oma lapse rühma (või rühma, milles töötate) parimaid külgi.

7. Kuidas saaks Teie lapse lasteaiarühma (või rühma, milles töötate) edaspidi veel paremaks muuta?

Tänan teid Teie aja ja koostöö eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anna-Liina Laht,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Alushariduse õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteet 13 Eesti lasteaia personali ja lastevanemate hinnangul kasutades Tuulte Roosimudeli,

mille juhendaja on Maria Jürimäe,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anna-Liina Laht

06.01.2021